

Чоловік замовкає — такого він точно не очікував.

— Але в цій книзі...

— Мене не цікавлять ваші книжки! Якщо хочете їх комусь продати, відправте краще моєму батькові на Шрі-Ланку. Він, можливо, їх перегляне.

Чоловік мовчить.

— Проте я сумніваюся, що батько буде мати на це час, адже він постійно медитує. Якщо ви монах, то також мали б! І викиньте ці навушники від «айфона», що бовтаються у вас на пузі.

Чоловік опускає очі, припишкля сховавши книжку за спиною.

— Ну що ж, із Богом, з Буддою! — прошипіла Крістіна й пішла геть. Монах залишився стояти перед *KFC*, нагадуючи сам собі набридливу комаху, якою він, можливо, був у минулому житті.

3

Ніяк не зрозумію, що змусило тата Крістіни покинути сім'ю. Він, звичайно, пояснював це тим, що подався на пошуки свого внутрішнього «я». Насправді ж він утік від відповідальності, яка навалилася на нього після банкрутства його фірми. Коли Крістіна була малою, її сім'я жила в достатку. На околиці Праги вони побудували будинок, а на подвір'ї зробили басейн з підігрівом. Тато купив їм великого пса, плазмовий телик і оплачував купу гуртків. Потім прийшла криза і його фірма збанкрутувала. До буденного вихору додалися сварки з дружиною і важкий перехідний вік Крістіни. Замість кинути проблемам виклик, її тато одного ранку спакував речі й звалив на

Шрі-Ланку. Борги він передав дружині і відтоді, вже очищений від проблем простого смертного, медитує собі запертий у монастирі. Мама Крістіни після розлучення подалася в езотерику. Вона просто не могла дозволити собі піти в монастир, залишивши двох підлітків напризволяще. Повикидавши з гаража чоловіка все, що могло нагадувати про нього, вона влаштувала там езотеричний кабінет, котрий Крістіна називала «віщувальнею». На полицях були розкладені свічки й лікувальне каміння, наповнені енергією. Над входом висів ловець снів, повсюди курилися ароматичні палички. Мати заснувала езотеричну групу «Венера». До неї вона затягнула своїх сусідок, яким на картах віщувала їхнє майбутнє. У вільний час вона складала гороскопи та вчилася працювати з енергіями. Крістіна підозрювала, що мати дистанційно намагається порушити своєму колишньому спокійну медитацію на Шрі-Ланці.

— Була б моя воля, я би позачиняла всі ті езотеричні магазини та чайні, заборонила би продавати та друкувати всі релігійні книжки або взагалі спалила б їх! — випаляє Крістіна щоразу, коли зачіпається ця тема.

— Це все тільки отупляє людей, пропонуючи їм найбанальніші рішення, типу: обійми дерево — і тобі відразу стане краще, або: прочитай про життя Будди — і миттю зрозумієш, як бути далі... Це ні до чого доброго не приводить. Я теж якось, коли мені було сімнадцять, під впливом мами пішла на сеанс рейкі. Знаєш, що це таке?

— Типу, якась методика лікувальної енергії з Японії, так?

— Так, легенда розповідає, що якийсь паломник дорогою до священної гори побачив три чуда, ну і бла-бла-бла... Так він відкрив лікувальну життєву енергію під

назвою рейкі. Той курс, на який я ходила, вела одна пані Новакова у своїй квартирі панельного будинку. Це були реально містичні враження. Ти би бачила тих лузерів, що поприходили туди: збанкрутілий підприємець, домогосподарка з чотирма дітьми, продавчиня з кіоску і ми з мамою. Всі очікували, що після обряду ініціації життя дивом налагодиться і в кожного відразу з'являться здібності ясновидіння. Для обрядів пані Новакова мала відведену цілу кімнату, котра трохи нагадувала мамину віщувальню. На одній стіні висів образ Ісуса, на другій — Будди, а на третій — якийсь африканський божок. Ми мали сісти під тією стіною, яка була нам духовно ближчою. Потім, сидячи з заплющеними очима, пані Новакова дудніла на нас з якогось рогу, котрий нібито наповнює життєдайною енергією.

— І що, ти реально відтоді маєш здібності ясновидіння?

— Відтоді я зрозуміла лишень, наскільки це все отупляє людей.

— От бачиш, принаймні для чогось тобі це згодилося.

4

Мої батьки все ще разом. Я, мабуть, єдина дитина у всій околиці, старі якої ще не розлучилися. Перша хвиля розлучень спіткала наше покоління десь у другому класі. Одного разу моя сестра, котра ще ходила тоді в садочок, малюючи на вихідних за обіднім столом, раптом запитала: «Тату, коли ви з мамою розлучитесь?».

— Що ти таке кажеш, пташечко, чому б ми мали розлучитися?

— Я просто питаюся, бо батьки всіх вже розлучилися, тільки ви з мамою ще ні. Тому хочу знати, коли це станеться, — говорила сестра, продовжуючи незворушно малювати.

Вона думала, що розлучення — звичайна частина сімейного життя, і почувалася поряд з іншими дітьми трохи неповноцінною через те, що наші батьки все ще були разом. Вони не сварилися, не влаштували сцен і жили разом в одному будинку. Сестра не могла збагнути, чому батьки Анетки, Майди та Карла все це вже давно пройшли, а наші ще ніяк.

У тому, що вони не розійшлися, основною була заслуга мами. Вона досконало володіла вмінням терпіння, котрої спеціально навчалися жінки в Японії ще в минулому столітті.

Хоча, на мою думку, це не зовсім правильно, коли жінка повинна все стерпіти. Однак саме це вміння мами допомогло зберегти її стосунки з батьком.

Мій батько, хоч і не був буддистським монахом на Шрі-Ланці, останнім часом вів майже чернечий спосіб життя: постійно замикався у своєму кабінеті й вилазив звідти тільки на вечерю. У мене складалося враження, що його взагалі не цікавить, що відбувається навколо. На мою писанину, наприклад, йому було абсолютно начхати. Ще декілька років тому він хоча б цікавився, що я читаю, або просив прочитати уривок з того, що пишу. Проте останнім часом він нічого мене не питав. Його навіть не цікавило, як у мами справи на роботі чи як у сестри йде навчання у школі. Він постійно працював та читав, і йому просто вже не вистачало енергії на нас. Спостерігати за ним було досить сумно, проте це все ж краще, ніж якби він був на Шрі-Ланці.

Мама підтримувала моє захоплення писанням. Вона часто повторювала: «Мені найбільше сподобалося, як ти писала про нашу бабусю. Чому знову не напишеш щось про неї?». Та я гадаю, що автор має постійно розвиватися. Тим паче про бабусь уже стільки написано, що про ще одну чеська література явно не потребує*.

5

Мою другу подругу звати Мачіко Кавакамі**, вона з Йокогами***.

— Мене звати Мачіко. Я люблю їсти краватки.

— Що? — не доганяю я.

— Мошські краватки, які живе у морі, — пояснює вона. Я примружую очі й намагаюся зрозуміти.

— Ти маєш на увазі морські креветки?

— Так, кереветки, я переплутала. Мені вже по горло, — Мачіко показує, що вона стомлена.

На відміну від Крістіни, на перший погляд, вона здавалася непомітною. Мачіко була не галасливою і настільки тендітною, що будь-якої миті її могло віднести вітром. Тільки після ближчого знайомства й посиденьок у барі реально розумієш, наскільки вона відрізняється від тих стереотипних японок, котрі замовляють гарячий шоколад, пошепки розмовляють і сміються, прикриваючи рота.

* «Бабуся» (чеськ. *Babička*) — твір, написаний чеською письменницею Боженою Немцовой 1855 року. Класика чеської літератури.

** Усі японські імена та назви подано згідно транскрипції Олександра Коваленка (прим. наук. ред.).

*** Йокогама — місто в Японії, у префектурі Канагава.

Мачіко Кавакамі шкільні роки просиділа у репетиційці зі своїм рок-гуртом. Прогулювати школу в Японії просто неприпустимо, проте Мачіко це завжди якось сходило з рук. Мабуть, це тому, що вона ходила до християнського ліцею, де завжди все прощалося. Її однокласниця одного разу підпалила бібліотеку, і навіть це їй пробачили. Я б таке не простила нікому.

Мачіко була такою гарною, що всі корейки після пластичних операцій блідли від заздрощів і питали, де вона зробила такі очі та скільки їй це коштувало. Це досить парадоксально, що більшість азіаток хочуть мати європейські очі. Я ж колись мало би життя не віддала, аби мати хоч трохи розкосіші очі.

Мачіко грає на контрабасі, вчиться у музичній академії і вивчає чеську тому, що хоче тут жити. Колись вона почула музику Дворжака* і перейшла з рок-музики на класику. Врешті вона вирішила, що організує в Чехії симфонічний оркестр. До Праги вона приїхала два роки тому зі своїм велетенським контрабасом і дрібним приятелем. Через місяць Мачіко розійшлася з хлопцем і залишилася сама зі своїм контрабасом. Ми познайомилися випадково, коли вона блукала коридорами філософського факультету в пошуках якогось японіста, котрий допомагав би їй із чеською. Так ми відразу й зафрендилися.

— Я напурсала есей на тема: «Що чехи думають про мою країну». Можеш на це пудівитися і виправити помилки? — спитала Мачіко, витягаючи з сумки зошит.

* Антонін Леопольд Дворжак (1841–1904) — один із найвідоміших чеських композиторів епохи романтизму.

Мені подобається, як вона пише. Подібно, як я у дитинстві. Її письмо трохи коструbate. Японці, звісно, вивчають англійську в університеті, але не приділяють письму достатньо уваги. Як я зрозуміла, з англійської вони здебільшого вирішують граматичні тести й підкреслюють правильну відповідь. Тобто практично не пишуть. Можливо, тому латинка для Мачіко була складною. Дивлюся у її зошит.

Моє есе, як чехи бачать японців.

Багато європейців мають дивне уявлення про японців.

Хочеш почути чотири з них?

1) Перший.

Багато людей роблять мені клацання, коли кажуть «дякую» чи «добрий ден». Але то неправда. Я не бачула японці, які роблять клацання. Японці не є Далай-лама!

2) Другий.

Багато людей питають мені: ти їж суші коден ден?

Відповідь: ні.

Ми не може їсти суші коден ден, бо вони дорогі. А чеські суші не смачна і не якісна.

3) Третій.

Деякі люди питали мені: де ніндзя?

Відповідь: ніде. Вони були у мигнулому, зараз їх небуло. Але є будинки ніндзя, тому можеш подивитися, як вони жили в Японія.

4) Четвертий.

Деякі люди питають мені: Ти любиш щупальця восьминога?

Відповідь: незнаю. У відео для дорослих використовують щупальця. Може, комусь вони й подобалися.

Кінець. Дякую.

Я ледве стрималася, аби не розсміятися, адже моя японська теж була далеко не досконалою.

— Мачіко, — я підвела голову, — що ти мала на увазі під словом «клацання»?

Мачіко склала руки перед собою у жесті молитви й уклонилася.

— А, ти хотіла сказати «кланяння»?

— Так, так — кланяння, я переплутала.

6

Мої з дитинства прищеплювали мені любов до мистецтва: літератури, кіно, живопису. Сестру намагалися виховувати так само, хоча це було зовсім нелегко. З раннього дитинства вона була гіперактивною, і вмовити її розглядати картинки у книжці було героїчним учинком. Вона постійно крутилася, закидала ногу за голову й робила різні стійки. Коли ж я була маленькою, то з вилупленими очима дивилася на тата крізь перетинки дитячого ліжечка й слухала його розповіді. Сестра малою тільки й намагалася вибратися з того ліжка, перелазячи через перетинки, аби побачити справжній світ, набагато цікавіший за татові художні описи.

Тато мав величезну бібліотеку. Коли мені було дев'ять, він порадив прочитати «Пригоди Олівера Твіста» й заявив, що це найкраща книжка у світі, а хто її не

читав, той просто бідося й не шарить нічого у літературі. Я відклала Фоглара* й занурилася у читання про Олівера Твіста.

Книжка мені не дуже зайшла, але я дочитала її, аби довести батькові, що я не бідося. Він, звісно, дуже зрадив і приніс мені «Ім'я Рози». «Злочин і кара» я прочитала, коли мені було тринадцять, а в чотирнадцять — «Жарт»**. Я взагалі не розуміла, про що йшлося у цих книжках, і тому тато постійно мусив пояснювати мені, хто такі Троцький або Арістотель, щоб потім у школі я могла вимахуватися перед однокласниками.

«Ви реально не читали “Жарту”? Ви що, на приколі?»

Однокласники мене не сприймали. Я завжди демонструвала, які вони неосвічені ідіоти. Спочатку робила це несвідомо. Перед вступними іспитами до гімназії тато мотивував мене обіцянками, що там я зустріну купу розумних дітей, зокрема начитаних дівчат, з якими мені буде цікаво дружити. Проте виявилось, що всі слухали хіп-хоп і Ріанну, а серед письменників максимум згадували Пратчетта. А коли я кілька разів заговорила про Пушкіна, вони вирішили, що я хвалькувата королева, й узагалі перестали дружити зі мною. Я вдавала, що мені байдуже, а вночі плакала в ліжку й звинувачувала батька, що він зробив з мене інтелектуалку, котра не може знайти спільної мови з однолітками. Проте згодом я вирішила зробити це своєю перевагою. Якщо вже мене вважають зарозумілою, такою я і стану! А щоб це ще підкріпити, я почала читати просто як шалена.

* Ярослав Фоглар (1907–1999) — популярний чеський письменник, відомий своїми оповідями про скаутів.

** «Жарт» — роман Мілана Кундери.

Крістіна також не знаходила спільної мови зі своїми однолітками. У неї якраз був «хеві-метал» період, вона зустрічалася зі старшим хлопцем і тусила з людьми винятково поза школою. У класі вона або спала, або карлюкала в зошиті якісь депресивні малюнки. Через те що з нами ніхто не хотів сидіти, ми, зрозуміло, опинилися на одній лавці. Досить довгий час ми ігнорили одна одну. Потім якось випадково заговорили про гурт *Pearl Jam* і почали обмінюватися дисками. Вона стала для мене островом надії у безлюдному океані.

7

У той період я відкрила для себе Мураками. Мені сподобалася обкладинка книжки «Після темряви», і я захотіла її купити. Книжка мене просто зачарувала. Я й раніше трохи писала, але відтепер почала просто плодити оповідання. Я змушувала тата читати їх усі й коментувати. Як і в Мураками, мої герої розмовляли з тваринами, загадково зникали й з'являлися у снах, безцільно блукали містом і промовляли речення типу: «Вона була цілком звичайнісінька. Я навіть не розумію, чому закохався у неї і тим паче чому я це все розповідаю, адже насправді це зовсім не суттєво».

Я мріяла якнайшвидше видати книжку, стати відомою і показати всім тим ідіотам з мого класу, що я все ж краща за них. Більшість своїх оповідань я послідовно публікувала в шкільному часописі, який сама заснувала і до якого ніхто, крім мене, не дописував. Своїми витворами я оцасливлувала всю школу, і врешті мою винятковість оцінила одна дівчина з молодшого класу. Якось,